

85 LET GORSKE REŠEVALNE SLUŽBE SLOVENIJE

85 Years of Mountain Rescue Service in Slovenia

Danilo Škerbinek* UDK 614.8:796.52(497.4)

Povzetek

Iz želje domačinov pod slovenskimi gorami pomagati pomoči potrebnim, je pred 85 leti nastala organizacija gorskih reševalcev Slovenije.

Tudi pozneje so se prvotni nameni organizacije ohranili. Generacije alpinistov so operativnost službe vse do današnjih dni s tehniko, svojo doktrino in izurjenostjo večali in razvijali. Privedli so jo do ravni, ko ji uspešnost in kakovost priznavajo tudi vrstniki - gorski reševalci drugih alpskih držav. Gorska reševalna služba je postala tudi javna služba in dopolnjuje paleto reševalno-zaščitnih organizacij Slovenije. Sestavek predstavlja delo, naloge, uspehe in težave te službe.

Abstract

The wish of people, living at foothills of mountains, to help anyone in need, has motivated the establishment of the organization "Mountain Rescue Service" of Slovenia.

And the organization's original ideas have been preserved during all that time up to the present and generations of climbers have helped develop and increase operational skills of the service by using the technique, proper doctrine and experiences. The service has now reached the level that its efficiency and quality are recognised by comrades - mountain rescuers of organizations from Alpine countries. Mountain Rescue Service has also become a public service and as such it enlarges the palette of rescue and protection organisations in Slovenia. The present article describes the work, tasks and successes as well as difficult issues of Mountain Rescue Service.

Letos slavi Gorska reševalna služba Slovenije (v nadaljnjem tekstu GRS), organizirana v okviru Planinske zveze Slovenije, 85. letnico organiziranega obstoja. S pričujočim sestavkom želimo tudi bralcem te revije predstaviti delo, naloge, uspehe in težave te službe ter njenih organizacijskih enot - postaj. Kdor bi se želel bolje seznaniti s tu obravnavano vsebino, bo moral seči po zborniku, bogatem s prispevki in strokovnim gradivom, ki ga je služba izdala ob tem jubileju.

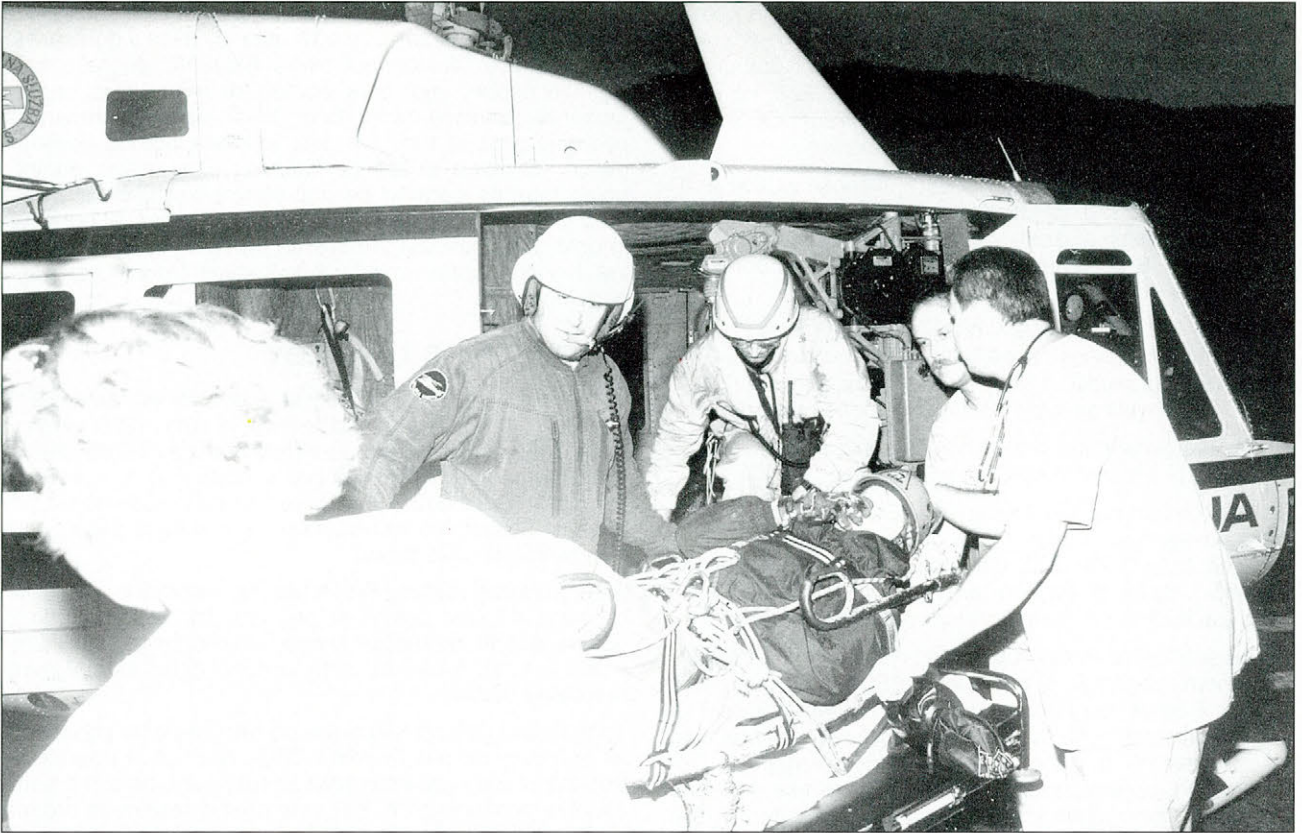
Na območju Slovenije so se že nekdanje dogajale nesreče v gorah. Ponesrečenci so bili ljudje, ki so obiskovali gore z različnimi cilji ter željami (lov, paša, zdravilne zeli, rude, les, pa geodeti, geografi, vojaki in kasneje turisti, planinci, plezalci, smučarji itn.).

Poškodovanim, preminulim in pogrešanim so morali pomagati prisotni sodelavci, svojci in sosedi. Ker je bilo v gorah vse več nesreč zaradi osvajanja alpskega sveta, so

Slika 1. Vaja gorskih reševalcev - plaz z Begunjščice (foto: M. Kunšič)

Figure 1. Mountain rescuers during an exercise - avalanche from Begunjščica (photo: M. Kunšič)

Slika 2. Gorska nesreča na Hudičevem stebru v steni Prisanka (foto: M. Kunšič)
Figure 2. Mountain accident in Hudičev steber, Prisank (photo: M. Kunšič)

planinske organizacije proti koncu devetnajstega stoletja pričele ustanovljati reševalne organizacije.

Prva GRS v Alpah je bila ustanovljena leta 1884 v Švici. Na ozemlju Habsburške monarhije, del katere so bili tudi naši kraji, je avstrijska planinska organizacija GRS ustanovila leta 1896.

Reševalno postajo, ki je pokrivala tudi področje slovenskih gora, je bila ustanovljena leta 1898 v Innsbrucku. V naših krajih so bile ustanovljene reševalne skupine, reševanje so v glavnem opravljali domačini.

V tem obdobju so nemški nacionalisti sekcije avstrijsko-nemškega planinskega društva v naših krajih izrabljali za svoje osvajalske namene. Zavedni slovenski planinci so zato v okviru boja za narodno osvoboditev leta 1893 ustanovili Slovensko planinsko društvo, ki je rojake spodbujalo k hoji v gore, da bi te ostale slovenske.

Ustanovitev slovenske gorske reševalne službe

Pojav nesreč, zlasti pa zelo odmevna nesreča dr. Cerka in njegovih dijakov na Stolu, je spodbudila primarija dr. Josipa Tičarja v Kranjski Gori, da je pri tamkajšnjem planinskem društvu, 16. junija 1912, ustanovil prvo slovensko gorsko reševalno postajo. Ta datum štejem tudi kot začetek organiziranega gorskega reševanja v Sloveniji. Za sodelovanje je pridobil člane slovenskega planinskega društva iz Dovjega, Mojstrane, Rateč in Podkorena, med njimi tudi nekatere domačine, ki so do takrat reševali za avstrijsko reševalno organizacijo.

K temu dejanju je dr. Josipa Tičarja brez dvoma vodil jasen pogled v razvoju gornišstva in strokovna zavest njega, dr. Jerneja Demšarja in dr. Josipa Stojca, ki so mu pri ustanovitvi službe pomagali.

Pri domačinih, ki so jim sledili, je bila brez dvoma prisotna visoka stopnja etike, velika življenjska energija ter srčnost in potrebno znanje o gibanju po gorah. Domačini so gore že temeljito poznali. Tudi slovenska planinska organizacija, stara slabih 20 let, je imela tehtne razloge in potrebe, da je dala vso podporo za ustanovitev in delo GRS.

Slovenski gorski reševalci so začeli svojo težko nalogo opravljati s konopljevimi vrvmi, preprostimi reševalnimi sredstvi, ki so jih sami izdelali in skromno osebno planinsko opremo. V vsaki reševalni akciji so se česa naučili.

Na nikogar se niso mogli zanašati in čakati. Ponesrečeni v gorah so potrebovali njihova hotenja, voljo in energijo za nudenje prve pomoči. Reševalci glede vsega tega niso bili v stiski. Nikoli, vse do danes, ni bilo klika na pomoč, da se mu ne bi odzvali.

Razvoj in utrjevanje službe

Po prvi svetovni vojni je bilo potrebno organizacijo reševalcev ponovno utrditi. Organizirane so bile postaje v Mojstrani, Kamniku in Kranjski Gori. V zimi 1922/23 je planinska organizacija ustanovila pri osrednjem odboru reševalni odsek. S porastom števila reševalcev in krajev, kjer so reševalci delovali, je služba že dobila osnove današnje organizacijske strukture, to je reševalno organizacijo na krajevni osnovi, saj je lahko le taka omogočala hitre in učinkovite posege reševalcev, ki so dobro poznali področne gore in stene.

Planinska misel in planinsko udejstvovanje se je širilo. V stenah so se kalili mladi, dobri alpinisti, brez katerih ni kvalitetne in sposobne gorske reševalne organizacije. Obisk v gorah se je večal, žal z njimi tudi nesreče. V okviru planinske organizacije v Bohinju, na Jezerskem, Jesenicah in Solčavi so bile ustanovljene nove reševalne postaje, pa tudi število obveščevalnih točk se je vse bolj večalo.

Leta 1930 je osrednji odbor planinske organizacije sprejel Pravilnik, ki je narekoval organizacijo reševalnih odsekov in reševalnih postaj. Službo je vodil načelnik Centralnega reševalnega odseka, Maks Hrovatin. Leta 1932, ko se je menjalo vodstvo planinske organizacije, je tudi GRS dobila novega načelnika, v osebi Stanka Hudnika.

Velik korak v organiziranosti in opremljenosti službe je bil narejen po obisku dr. Bogdana Breclja, leta 1933, pri gorsko reševalnih službah v Münchnu in na Dunaju. Tega leta je dr. B. Breclj napisal tudi priručnik "Prva pomoč in reševanje v gorah".

Sledili so vsakoletni reševalni tečaji službe. Kvalitetni nivo in operativnost službe so opazili tudi v tujini in slovenska GRS je leta 1939 na skupščini Mednarodne planinske unije (UIAA) v Zermattu prejela za svoje delo mednarodno priznanje.

Druga svetovna vojna je zelo boleče zarezala v slovensko GRS. Vzela ji je veliko odličnih reševalcev.

Ponovna organizacijska zasnova GRS po vojni je bila izvedena na Jesenicah, kjer je bila ustanovljena tako imenovana centrala GRS. GRS sta vodila Miro Dremelj in Uroš Župančič. Baze, postaje in mreža obveščevalnih točk so bile organizirane po vsem goratem območju Slovenije.

Po obsežnejši nesreči alpinistov v Špiku in sledečem napornem reševanju, je prišlo leta 1952 do reorganizacije službe. Postaje, organizirane po regionalnem principu so dobile samostojnost v svojem delu. Osrednjo povezovalno in usklajevalno funkcijo, skrb za enotno vzgojo in izobraževanje, opremo, reševalno doktrino, za vse potrebne stike, pa je prevzela komisija za gorsko reševalno službo pri Planinski zvezi Slovenije, s sedežem v Ljubljani. Komisiji je načeloval dr. Bogdan Breclj, že leta 1953 mu je v načelstvu sledil dr. Miha Potočnik.

Do današnjih dni mik planinskega pohodništva, plezanja, visokogorskega smučanja ipd. ni izgubil svoje moči. Nasprotno! Ljudje imajo še več prostega časa, v gorskem prostoru se uvajajo nove športne zvrsti. Iz leta v leto se veča število tistih, ki v gorah iščejo mir in zabavo ter slede športom, ki jih privede v gorsko pokrajino.

Že nekdanj in še toliko bolj danes velja, da se vsak, kdor se poda v gore, izpostavi posebnim nevarnostim. Z neustreznim načrtovanjem predvidene aktivnosti, precejevanjem, neznanjem, pomanjkljivo opremo in še marsičem, se tveganje bistveno poveča.

Naloge službe

Obseg dela se je iz leta v leto širil, pestrila pa se je vse do danes tudi vsebina dela GRS. In kaj dela? V vseh letnih časih, ne oziraje na dnevni ali nočni čas ter vremenske razmere rešuje v gorah ponesrečene, nudi prvo neodložljivo laično in nujno medicinsko pomoč poškodovanim in

nenadno obolelim, transportira poškodovance in obolele iz mesta nesreče do zdravstvenih ustanov, išče v gorskem in drugem težko dostopnem svetu Slovenije pogrešane in izginule osebe, nudi prvo pomoč ter rešuje ljudi in premoženje ob večjih naravnih in drugih hudih nesrečah na področju gora in tudi tam, kjer je njena pomoč koristna, deluje kot javna služba za zaščito, reševanje in pomoč, poleg tega pa opravlja še preventivno-vzgojno dejavnost med obiskovalci gora in ljudmi, ki v gorah žive ali opravljajo poklicno dejavnost in opravlja preventivno zdravstveno varstvo in izobraževanje ljudi, ki s kakršnimi koli nalogami pridejo v gore.

Normativna ureditev

Že načelnik, dr. M. Potočnik, si je prizadeval, da bi GRS pridobila status javne službe. Ko je leta 1965 prevzel načelništvo Bine Vengust, je s temi prizadevanji nadaljeval in s sporazumi utemeljil dobro sodelovanje s Policijo in Ministrstvom za notranje zadeve, kar se je kasneje razširilo še na Ministrstvo za obrambo. Leta 1983 je načelništvo prevzel Danilo Škerbinek.

Šele osamosvojitve Slovenije je ustvarila odločilne razmere, da smo postali najprej ena od organizacij, ki je dolžna skrbeti za zaščito in reševanje državljanov, v uradnem listu št. 64/94 pa smo končno dobili status javne reševalne službe.

Tudi znotraj GRS je bilo treba na tem področju posodobiti ali na novo napisati Pravilnik GRS, Normative operative pripravljenosti, razna navodila za reševalno delo in organizacijsko poslovanje itn. Ker smo postali reševalna organizacija na državnem nivoju, smo temu prilagodili tudi vsebino znaka in uradni naziv. Odtlej se imenujemo Gorska reševalna služba Slovenije, smo se pa odločili ostati povezani s planinsko organizacijo, saj članstvo GRS izhaja iz nje, pa tudi najlažje tako sodelujemo z njenimi člani, nadalje pridobivamo kadre, vodimo preventivo in lahko udarno nastopamo, če je to slučajno potrebno.

Organiziranost službe

Nalogam varovanja ljudi in premoženja v vsem slovenskem gorskem prostoru in nalogam, ki izhajajo iz naslova javne službe, je podrejena tudi organiziranost.

664 prostovoljnih reševalcev, vključenih v sedemnajst postaj, krajevno lociranih v Tolminu, Bovcu, Ratečah, Kranjski gori, Mojstrani, Jesenicah, Bohinju, Radovljici, Tržiču, Jezerskem, Kranju, Škofji Loki, Ljubljani, Kamniku, Celju, Prevaljah in Mariboru z osmimi reševalnimi skupinami ter 147 obveščevalnimi točkami, od tega jih ima kar 105 radijske postaje, telefone in mobilne telefone, pokriva ves alpski in predalpski prostor Slovenije.

Vodstva postaj z moštvi suvereno, zanesljivo in kvalitetno opravijo vsako reševalno delo, ki se od njih zahteva.

Preglednica 1. Preventivno delo GRS

Table 1. Preventive works of mountain rescue service

leto/year	dežurstva ob večjih prireditvah v gorah (ure)/ hours on duty during large events in mountains	spremljstvo na organiziranih izletih ali pohodih (ure)/ accompanying organized tours and walks (hours)	razna predavanja, učenje pravil gibanja v gorah (ure)/ lectures, teaching proper movement in the mountains (hours)	vodenje tečajev za obiskovalce gora (ure)/ courses for mountain-goers (hours)	obhodi terena in kontr. rešev. področja postaje, pregl. stanja poti (ure)/ inspections and controls of rescue station areas and trails (hours)
1992	12 422	9140	2792	2980	6729
1993	6309	6275	1809	1467	6322
1994	8626	12 356	2998	3658	7138
1995	7061	11 220	2687	4082	7624
1996	6202	12 662	3420	3830	8164

V času visoke planinske sezone ter vikendov in praznikov, reševalci po postajah in še posebej reševalci-letalci in zdravniki, usposobljeni za letalsko reševanje, dežurajo za potrebe čim hitrejšega poteka reševanja.

Vseskozi, do konca leta 1996 je milica in kasneje policija skrbela za posredovanje obvestil o nesrečah, ki so prispele iz gora, da so prišla v roke gorskih reševalcev. Od leta 1967 so s stotinami helikopterskih poletov nudili ponesrečencem in reševalcem neprecenljivo pomoč, dobavljali in urejevali radijske zveze, sodelovali pri šolanju lavinskih psov in še bi lahko naštevali.

S 1. 1. 1997 se je obveščanje o vseh nesrečah ter reševanjih v Sloveniji preneslo na center za obveščanje, organiziranim v okviru Uprave RS za zaščito in reševanje (v nadaljevanju URSZR).

Razvejanost reševalnega dela je narekovala, da se je že konec šestdesetih let v okviru komisije za GRS uvedlo delo po strokovnih podkomisijah, kar se je kasneje z nadaljnjim razvojem dograjevalo. Danes ima služba podkomisijo za vzgojo in izobraževanje, za urgentno medicino, za opremo, za reševanje iz plazov, za letalsko reševanje, za informatiko in analitiko, za zveze in referate, za finance in skladiščno opremo.

Delo postaj in služb poteka po vsakoletnih programih dela, skladno s finančnim planom in se ob koncu leta zaključi s podrobnim finančnim poročilom o delu.

Članstvo postaj se je večalo z obsegom in vsebino reševalnega dela. Reševalce kadrujemo med alpinisti, ki so večletno učno dobo za varno in uspešno udejstvovanje v gorah že opravili, poznajo slovenske in še zlasti gore domačega okrožja ter imajo voljo postati gorski reševalci. Razveseljivo je, da med mladimi alpinisti ne manjka kandidatov za GRS.

Naše reševanje je brez dvoma zelo tvegano delo. Z zapletenostjo in zahtevnostjo reševalnega dela se seveda veča tudi tveganje. V minulih 85 letih se je kljub pozornemu in zbranemu strokovnemu delu pri reševanju, poškodovalo kar nekaj reševalcev. Žal beležimo do izida te revije tudi 13 smrtnih primerov.

Najhujša tragedija v vsej zgodovini službe se je zgodila letos, 10. junija, ko se je na obnavljalnem tečaju za reševalce-letalce v stenah nad Okrešljem ponesrečilo pet vrhunsko usposobljenih reševalcev.

Zavedajoč se velikih tveganj reševalnega dela, je moštvo službe zavarovano za primer smrti, invalidnosti, odgovornosti napram tretjim osebam in zadnja tri leta v okviru URSZR še za primer poškodbe ali bolezni, ki bi izhajala iz reševalnega dela in bi se štela kot poškodba pri delu.

Leta 1989 je bil ustanovljen vod gorskih reševalcev za reševanje v gorah in iz snežnih plazov, ki se je kljub raznim reorganizacijam in konceptualnim spremembam, zaradi precejšnjega vložka v kadre in njihovo opremljanje, ustalil, z raznimi nastopi in aktivnostmi pa svoje obstojanje potrdil. Od leta 1990 vodimo tudi organizacijsko zasnovano enote za pomoč ob letalskih nesrečah v gorskem svetu.

Preventivna dejavnost

V svojem Pravilniku jo imamo med nalogami zapisano na prvem mestu, saj je znano, da je mnogo bolje preprečevati nesreče kot posledice zdraviti. To delo je zelo obsežno, saj mora doseči vse, ki prihajajo s kakršnimi koli nameni in nalogami v gorski prostor. Najbolj se posvečamo mladim in planinskih krožkih, v šolskih in obšolskih dejavnostih, spremljamo zahtevnejše pohode, predstavljamo, kjer je le mogoče, planinsko opremo, vrste in načine gibanja po gorah itn.

Od leta 1975 prirejamo "Dan varstva pred plazovi", nekaj let kasneje pa smo pričeli s prirejanjem posvetovanj "Gore in varnost", ki so posvečeni eni ali dvema temama, ki jih,

kolikor je možno na takem posvetovanju, natančno obdelamo in pisna spoznanja posredujemo zainteresiranim. Pisana sporočila in navodila so tudi rezultat posvetovanj naših zdravnikov, ki na njih podrobneje obdelajo posamezne teme.

Od leta 1971 posebna delovna skupina, sestavljena iz članov službe, analizira gorske nesreče. Od leta 1993 si pri tem delu pomagamo z računalnikom. Rezultate objavljamo v sredstvih javnega obveščanja. Tukaj se pojavljamo tudi z obvestili o svojem delu in opozarjamo na večje splošne nevarnosti v gorah.

Seveda je vsega, kar počnemo na področju preventive, še veliko. Pripravljena preglednica 1. po urah najobsežnejših dejavnosti da bralcu osnovno predstavo o tem. Morda še povejmo, da kot strokovnjaki, sodelujemo v komisijah za oceno ogroženosti cest, železnic, žičnic in objektov. Sodelujemo v tehničnih pregledih teh objektov, kot izvedenci sodelujemo na sodnih obravnava težjih gorskih nesreč, izdajamo veliko raznih pisnih navodil, obvestil, opozoril in učil za najširšo rabo.

Učinek katerega koli preventivnega dela je neizmerljiv, gotovo pa je, da bi bilo nesreč še veliko več, če jih ne bi preprečevali.

Reševalno delo

Radi se odzovemo klicu na pomoč, saj se je vsak član službe ob vstopu v članstvo obvezal, da bo pomagal ljudem v stiski in nesreči.

Pot reševalcev skozi vsa ta leta je bila popisana z idealizmom, solidarnostjo, ljubeznijo do gora ter prostovoljstvom. Vse te vrednote so potrebne reševalcem in organizaciji še danes, ravno tako kot nekdaj. Samoiniciativno, neopazno in sleherni trenutek pripravljeni pomagati, želimo gorski reševalci prevzete obveze izpolnjevati tudi v naprej.

Že od ustanovitve GRS daljnega leta 1912 so naše gore zahtevale skoraj stotino mrtvih. Od tedaj naprej smo slovenski gorski reševalci opravili na tisoče reševalnih in iskalnih akcij. Ogromno število nadaljnjih planincev bi se brez naše pomoči najbrž ne moglo varno vrniti domov.

Porast reševalnega dela opozarja in poziva na večjo preudarnost in previdnost vseh, ki obiskujejo gore. Reševalno delo službe v minulem desetletju je prikazano v preglednici 2. in naj bo zaradi omejitve tega članka dovolj tehten argument za gornji poziv. Že samo v tem obdobju se je število reševalnih akcij skoraj podvojilo, za več kot to so porasle iskalne akcije, zelo je poraslo število mrtvih in helikopterji (v zadnjih letih se v to delo vključujejo tudi helikopterji slovenske vojske) so sodelovali v približno štiridesetih odstotkih vseh reševalnih akcij. Poleg predhodno navedenega dela reševalci ob zasebnih, organiziranih in drugih prisotnostih v gorah, nudimo še nekaj sto storitev prve pomoči. S tem zanesljivo preprečimo, da število reševalnih akcij ni še večje.

Vsebinska reševalnega dela je vse bolj pestra in raznotera. V pretežni meri jo sicer nudimo gornikom, toda tudi pomoč jadralnim padalcem, zmajarjem, voznikom raznih plovil v globokih soteskah, gorskim kolesarjem itn. vse bolj raste. Naše znanje smo že dali na voljo pri požarih na strmih pobočjih gora, ob snežnih in vodnih ujmah, ko se zatrese zemlja, ko se izgubi ali ponesreči v gorah zračno plovilo itn.

Da je GRS na reševalnem, preventivnem, organizacijskem, vzgojnem, ... področju opravila vse, kar se je od nje zahtevalo in kar je morala sama opraviti, da je dosegla sedanjo operativno pripravljenost, smo njeni člani podarili slovenski skupnosti, službi in posredno koristnikom naših uslug, letno preko 100 000 ur svojega časa. Leta 1996 smo opravili že 152 300 ur dela.

Vzgoja in izobraževanje

Že v samem začetku so službi dajali poudarek zdravniki. Vključevanje zdravnikov in njihovo izšolanje za potrebe gorskega reševanja se je odvijalo vse do danes. Že pred drugo svetovno vojno so se uveljavljali naši štirinožni pomočniki - lavinski psi, konec šestdesetih let inštruktorji GRS, potem minerji snežnih plazov, leta 1967 reševalci-letalci in leta 1991 še inštruktorji letalskega reševanja. Vsi ti specialisti v GRS so seveda najprej morali opraviti pripravniško dobo in opraviti izpite, da so postali člani službe.

V teku vrste let se je glede na pogoje in razmere v gorah Slovenije, razvijala slovenska gorsko-reševalna doktrina. V njej je mogoče najti tudi elemente bogatih izkušenj gorskih reševalcev iz tujine, s čemer se seznanjamo na seminarjih IKAR (Mednarodna komisija za reševanje v gorah).

Reševanje v gorah terja izredno veliko usposobljenost, izurjenost, fizično kondicijo in seveda smelost.

Osnovno in nadaljevalno vzgojo ter izobraževanje vodimo po enotnih programih, za kondicijo in smelost pa morajo poskrbeti člani sami.

Vsi reševalci so dolžni, v dvo do triletnih presledkih opraviti obnavljalne izpite iz znanja, ki ga kot gorski reševalci morajo obvladati. Pozitivni preizkus je osnovni pogoj za podaljšanje registracije.

Za potrebe reševanja in izobraževanja, služba pripravlja in izdaja svoje učbenike.

Reševalna oprema

Gorsko reševalno delo terja veliko kvalitetne in delu ustrezne opreme. Že pred leti smo pripravili normative naše opreme. Po njih imamo osebno, tehnično in zaščitno opremo reševalca, skupno tehnično in zaščitno opremo ter sanitetno in zdravniško opremo.

Ob rednih letnih komisijских pregledih poskrbimo, da se izloči izrabljena oprema in tista, kateri je potekla življenjska doba.

Vrvi, vponke, pomožne vrvice, klini in podobno so ključni elementi reševalne tehnike in lahko odločilno prispevajo k

varnosti dela. Odločili smo se, da mora tudi ta oprema biti dana reševalcem na voljo za reševalno delo. Če upoštevamo, da vsa osebna oprema, ki jo mora imeti reševalec za uspešno sodelovanje pri reševalnem delu v vseh letnih razmerah in pogojih, presega 400.000 SIT, je bila slednja odločitev tudi s tega stališča potrebna. Od reševalcev, kljub njihovim idealom ni mogoče zahtevati, da bi vsa ta sredstva dajali iz lastnega žepa.

Čeprav so proizvajalci sodobnejše ali nove tehnične opreme skoraj praviloma v tujini smo se dogovorili, da vzorec take opreme poprej preizkusimo. V zadnjem obdobju smo tako prišli do sodobnih 100-meterskih stičnih in dinamičnih vrvi, novih UT-2000, vitel, nosil za reševanje iz sotesk, naprav za reševanje jadrlnih padalcev in zmarjarjev iz dreves, medicinskih aparatov, več kompletov opreme znamke Hanylife z opremo za zdravnike itn.

Do sebe bi bili krivični, če ne bi zapisali, da smo nekaj opreme izdelali tudi doma ter dopolnjevali ali dograjevali uvoženo.

Že v petdesetih letih so se v službi pojavila prva terenska vozila. Seveda so bila to starejša, odslužena vozila, ki pa so nam veliko pomagala. Vozni park se je v nadaljnjih letih obnavljal, toda velikokrat smo z vozili imeli različne težave. S prevozi nam je veliko pomagala takratna Milica.

Prišli smo v situacijo, da je bilo treba, glede na obremenitev z reševalnim delom, postajam nabaviti vozila. Prva tri osem-sedežna terenska vozila, znamke Nissan Terrano so potrebovale in nabavile postaje Mojstrana, Bohinj in Kamnik, pri čemer jim je komisija sofinancirala 50 % sredstev. Žal komisija tega finančno ni bila sposobna nadaljevati.

Našo potrebo po vozilih so ugotovili in prisluhnili stiski v Ministrstvu za obrambo. Leta 1994 smo podpisali dogovor, po katerem so v treh nadaljnjih letih financirali in ostalih 14 postaj GRS opremili z enako kvalitetnimi vozili. Hitrost v delu, obvladanje reševalnega področja postaj, vzgojno-izobraževalno in preventivno ter organizacijsko delo se je z lastno mobilnostjo še povečalo. Za neprecenljivo pomoč se Ministrstvu za obrambo tudi na tem mestu iskreno zahvaljujemo.

V petdesetih letih so se v GRS pojavile tudi prve radijske postaje. Šlo je za amaterske izdelke, ki so dejansko

Preglednica 2. Delo gorske reševalne službe
Table 2. Activities of mountain rescue service

leto/year	REŠEVANJE			REŠEVALNE AKCIJE S SODELOVANJEM HELIKOPTERJA			VLOŽENO DELO		POSLEDICE NESREČ				NUDENJE PRVE POMOČI		
	RESCUE ACTIVITIES			HELICOPTER-ASSISTED RESCUE ACTIVITIES			TOTAL WORKLOAD		CONSEQUENCES				FIRST-AID		
	reš. akcije	poizv. akcije	skupaj	reš. akcije	iskal. akcije	skupaj	štev. sodel. rešev.	štev. ur	mrtvi	poško-dovani	nepo-škodovani	drugo	skupaj	v gorah (ure)	na smučiščih (ure)
rescue interv.	inquiries	total	rescue interv.	searches	total	no. of rescuers	no. of rescue hours	dead	injured	uninjured	other	total	interv. in mountains (hours)	ski grounds on duty (hours)	
1987	75	14	89	25	3	28	1006	10 720	25	58	37		120		
1988	72	19	91	29	3	32	959	7497	24	65	22	1	112		
1989	49	15	64	22	3	25	661	6515	20	30	14	8	129		
1990	75	29	104	45		45	1239	9035	15	57	10	47	129	166	
1991	80	33	113	31	1	32	1071	7317	21	65	65	8	159	496	12 802
1992	125	27	152	51	2	53	1262	7075	21	75	91	23	210	332	18 105
1993	115	21	136	34	2	36	924	8203	19	81	31	18	149	225	3669
1994	117	18	135	48		48	848	5550	16	79	54	2	151	559	14 130
1995	124	49	173	40	1	41	1063	6341	14	105	71	9	199	900	20 764
1996	132	35	167	57	1	58	1406	12 034	37	89	65		191	488	8100

Slika 3. Slovenski gorski reševalci pomagajo avstrijskim kolegom (foto: M. Kunšič)

Figure 3. Slovenian mountain rescuers assist their Austrian colleagues (photo: M. Kunšič)

napovedali novo obdobje v delu službe. Takratna Milica nam je odstopila eno svojih frekvenc, tudi sicer nam je na tem področju veliko pomagala.

Število radijskih postaj se je v okviru finančnih možnosti službe večalo, ker pa je bilo finančnih možnosti malo, so reševalci sami segali v žep in sofinancirali ali v celoti plačali radijsko postajo.

Nekaj sto radijskih postaj je pripomoglo, da je reševalno delo steklo še bolj usklajeno in zato hitreje. Kar nekaj postaj GRS je ob pomoči radijskih postaj doseglo, da je v 20 do 24 minutah po obvestilu o nesreči po radijski zvezi bilo na dogovorjenem zbornem mestu do 10 reševalcev, pripravljenih za odhod v akcijo.

Ko je v letu 1996 Uprava RS za zaščito in reševanje usposobila za potrebe zaščite in reševanja v Sloveniji nov informativno-komunikacijski sistem, imenovan ZARE, ga je bila deležna tudi GRS.

Prejeli smo že večji del od nam namenjenih 430 radijskih postaj in večje število pozivnikov za tiho alarmiranje ter dobili na voljo dodatne frekvence ZARE, preko centra za obveščanje pa še vhod v telefonsko omrežje in drugo, pri delu potrebno logistično pomoč. Upravi RS za zaščito in reševanje smo za dano opremo, nabavljeno izven letno dogovorjenih sredstev, dolžni veliko zahvalo. Trenutno aktivno sodelujemo pri ugotavljanju tako imenovanih "sivih lis" in njihovemu odpravljanju z repetitoriji, v razumeva-jočem ozračju pa se obravnavajo in s tem odpravljajo tudi eventualne težave, ki nastajajo v posredovanju obvestil.

Finance

V strmih stenah in še povsod tam, kjer se pač zgode nesreče, kljub največjemu idealizmu reševalcev, z golimi rokami ni mogoče veliko pomagati.

Številčnost članov vsake postaje se ravna po 10-letnem povprečnem številu reševalnih akcij. To moštvo mora biti operativno pripravljeno, kar pomeni izvajanje vzgoje, izo-

braževanja, vaj, skrb za opremo, organiziranost, zavarovanje itn. Nadaljnji obseg potrebnih sredstev povzročajo klici na pomoč (stroški oskrbe reševalcev v akcijah, prevozi, nadomestila OD, amortizacija opreme in drugo). Nastopajo še stroški notranje in zunanje preventive, stroški učil, ponazoril, učnih programov, učne literature itn. Čeprav smo torej amaterji in žrtvujemo za izvajanje nalog GRS ogromno svojega prostega časa, seveda to ne pomeni, da je naše delo zastoj.

Nenehna skrb vodstva službe in postaj je, da zbere toliko potrebnih sredstev, da lahko varno in hitro izvedemo reševanje ter poravnamo s tem nastale stroške.

Desetletja nazaj so bili finančni viri GRS zelo raznoliki in zelo odvisni od dobrih odnosov in zvez z republiškimi in občinskimi vodstvi ter njenimi organi ter večjimi podjetji. Svoj delež sredstev je dodajala planinska organizacija, potem je pomen in vlogo GRS realno ocenila Loterija Slovenije, Zavarovalnica Triglav, Telesno-kulturna skupnost, organi vojaške oblasti in še kdo, in nas finančno podpirali.

V začetku osemdesetih let smo prišli do pogodb o našem sofinanciranju z Republiškimi komitejem za zdravstvo, Zdravstveno skupnostjo Slovenije, Republiško upravo za zdravstveno varstvo, itn. Konec osemdesetih let so finančni viri vse bolj kopneli. Da bi služba zbrala potrebna finančna sredstva, so morali člani še izdatneje poprijeti in se lotiti različnih fizičnih del, da so pridobili vsaj nekaj sredstev.

Po vzoru tujih reševalnih služb smo pričeli zbirati del potrebnih sredstev tudi s prodajo nalepk "podpornik". A zbranih sredstev napram potrebam je bilo vse manj.

Zastavili smo široko akcijo pisnih vlog do najvišjih organov oblasti, imeli številne razgovore in javne predstavitve te problematike. Nemoteno delovanje GRS je narekovalo zakonsko ureditev financiranja, kot je to že bilo narejeno v Avstriji, Nemčiji itn.

Že leta 1990 smo bili deležni finančne pomoči, naslednje leta se je to še izboljševalo in s statusom javne službe prejemamo iz državnih sredstev letno 50-55 % sredstev, ki jih služba potrebuje za svoje delo. Dopolnilni in stalen vir so sredstva Loterije Slovenije, nekaj pridajajo občine, Zavod za zdravstveno zavarovanje se trudi izterjati stroške v tujini, nastale z reševanjem tujih gornikov.

Boleče čutimo finančno in organizacijsko nesodelovanje Ministrstva za zdravstvo, kljub temu, da po Zakonu o državni upravi kar precejšen del našega dela in problematike sodi pod njihovo pristojnost. Upamo, da bomo tu dosegli bistveni premik, saj sicer ne vemo, od kje bomo dobili sredstva za zdravniško in sanitetno opremo, kako izpolnili njihove zahteve glede zdravnikov in še kaj.

Brez dvoma je tega, kar prispeva državna uprava iz sredstev davkoplačevalcev za stroške dela GRS kar precej denarja, vendar je to zanesljivo za družbo najcenejši način financiranja gorsko reševalnega dela. V letu 1997 prejeta sredstva predstavljajo 30 povprečnih bruto plač v Sloveniji. Koliko prostovoljnih ur člani GRS podarimo za vse delo in naloge GRS in kaj vse naredimo, smo povedali. Ne moremo pozabiti, da reševalci za svoje opremljanje in druge potrebe sami prispevajo kar precejšen del sredstev. Da tudi nekajkrat 30 profesionalnih reševalcev ne bi uspelo opraviti vsega svojega dela, ki ga opravi danes GRS, je verjetno jasno, pa še veliko več bi to družbo stalo.

Sodelovanje GRS z drugimi

Pri svojem delu sodelujemo ali smo navezali stike s tistimi organizacijami in organi, na katere nas veže naše delo ali

smo zaradi narave našega dela z njimi povezani. Poleg MORS, MNZ, Policije, URSZR, Rdečega križa, drugih organizacij za zaščito in reševanje, že več kot 13 let zelo dobro sodelujemo z GRS sosednjih držav. Približno dvakrat letno se sestanemo na usklajevalnem sestanku z GRS italijanske Furlanije, avstrijske Koroške in Štajerske. S temi organizacijami nas povezuje marsikatera reševalna ali iskalna akcija v obmejnem področju, izmenjujemo izkušnje iz reševalnega dela, glede opreme, radijskih frekvenc itd.

Leta 1955 sta dr. M. Potočnik in dr. A. Robič na povabilo tujine prisostvovala ustanovitvi IKAR - Mednarodne komisije za reševanje v gorah v Bolzanu. Vseskozi, od takrat, s to organizacijo aktivno sodelujemo. V njej smo zastopali do osamosvojitve Slovenije, tudi jugoslovanske reševalce. Po razpadu Jugoslavije smo kot reševalna organizacija, ki je v celoti izpolnjevala vse pogoje za članstvo v IKAR, obnovili svoje soustanoviteljske pravice, kar je potrdila tudi skupščina IKAR, 24.10.1992, v Windischgarstenu v Avstriji.

Kaj pa težave in kako naprej?

Kvalitetno znamo in zmoremo opraviti vse naloge, povezane z reševanjem v gorah. Tudi v naprej smo slovenski gorski reševalci pripravljeni žrtvovati svoj prosti čas, da bi reševali ljudi, ki v gorah ali drugje zaidejo v stisko in potrebujejo našo pomoč.

Da bi služba lahko dobro delala in se še bolj posvetila reševalnemu delu, si želimo večje pokrivanje finančnih potreb, še zlasti za naloge s področja zdravstva ter ureditev več odprtih vsebinskih vprašanj, ki se nanje nanašajo. Pričakujemo, da nam tisti organi in vladne službe, ki so ustanovljene za izvajanje določenih nalog, nudijo večjo oporo oziroma kadar je treba, priskočijo na pomoč.

Še marsikaj bi bilo mogoče zapisati o delu in uspehih GRS v preteklem obdobju, vendar naj bo dovolj.

Vsem članom GRS se zahvaljujem za vse neprecenljivo, nesebično in požrtvovalno delo ter trud, ki so ga vložili v delo službe in s tem pripomogli, da je dosegla strokovno raven in ime, ki ga ima danes.

Nesreča nikoli ne počiva.